

This text was downloaded from <http://georgianmanuscripts.uk/>, where you can also find other texts of the Wardrops' Collection Online (WCO). It is published within the framework of the joint research programme of the University of Oxford and SRNSFG in Georgian Studies, under a CC BY-NC-SA 4.0 licence.

MS. Wardr. e. 32 A book of translations, lessons (Georgian, Russian, Rumanian) with handwriting of Marjory Wardrop

Table of contents

1.

**1.1. Georgian Lessons from Olga Mirzashvili
1st lesson. Nov. 5/18. 1905**

[Page 1]

რ რ რ რ რ

მე (1) ჩამაჩნდა გულში მისი სახე - his face made a great impression on me

(2) ჩამრჩა - (both of a living person, 2 only of thing)

1.2. გლახის ნამბობი

მე, სწორედ მოგახსენოთ, დაიწყო ხელახლად გლახამა, ჩემს ვინაობას არ გეტყობდი, თუ ჩემი აღსასრული არ მოახლოებ(ვ)ებულებიყოს,

ვიცი ჩემი დღე დათვლილია თუმცა ძალიან კი მეძნელება თქმა, მაგრამ რა გაეწყობა. გულში გაჭიდვიდა კიდევაც ძველებურმა

საქმემა და ეხლა რაღა დროს დამალვავა? გინდ ეგ არ იყოს, ეხლა აჩა^{ალარა}ფრისა მეშინიან თუნდა გამცე კიდევც. მე

როდესაც ვ(პ)ფიქრობდი ჩემის ვინაობის დამალვასა როცა სიცოცხლე ტკბილი იყო ჩემთვისაც,

როცა იმედი მქონდა რომ ქვეყანაზედ მეც როგორც იქნებოდა შრომით თუ ოფლით ვიყიდდი ლუკმა

ფურსა და ისე დავლევდი წუთის

სოფლის დღესა. ეხლა კი, როცა სიცოცხლე ბალღამსავით გამიმწარდა და ის ერთად-ერთი, ჩემსავით ობოლი იმედი წამართო ჟამთა ვითარებამა, ეხლა მე ფიქრი აღარაფრისა არა მაქვს.

გეტყვი [Page 2]ყოველ ჩემს გარდასავალს და დაე დმერთმა ეს აღსარებად მიმიტვალოს. თუ რამ შევწ(ც)ოდე და მონანება ვერ

მოვასწარ, შემინდოს. მე ვარ ნაყაჩადევი. ჩემი თავი ერთ დროს წმინდა გიორგის ჯვარათ იყო დაფასებული, მაგრამ, ხომ მხედავთ, შესყიდულმა ტყვიამ აქამდისა^(იბ) ვერ მიპოვა. მე, მართალია, ვიყავ ერთ დროს კაი

მოსყნეფილი (მოსხეპილი), ხელმარჯვე ბიჭი, და ძალი და ღონე ყველაფერში

შემწევდა, მაგრამ, ღვთის წინაშე ვადიარებ მე საყაჩაღო კაცი არ ვიყავი. იქ ასეთი გული უნდა, რომ დედას კალთაში შვილი მოუკლა და ხელი არა აგიკანკალდეს. მე იმისთან არ

ვიყავ,

გული მორბილებული მქონდა პატარაობითვე, მე ყმაწვილობითვე სხვა მზემ დამკრა და სხვარიგად

ყველას იმისი რიდი ჰქონდა. დათიკო, როგორც მოგეხსენებათ მამის-ერთა ბავშვის ამბავი, მეტი

გაზვიადებული რამ იყო, განებიერებული, [Page 6]ერთს ალიაქოთს ასტეხდა ხოლმე, რომ ჩემთვის ეწყენინებინათ რამე. მე, სწორედ მოგახსენოთ, ძალიან შევიჩვიე ჩვენი პატარა ბატონი, იმანაც შემჩვია, ასე რომ ბოლოს ეს შეჩვევა მე სიყვარულად გადამექცა.

ვ ყმაწვილის გული, შენი ჭირიმე, აღრეულა ყვავილსა ჰგავს: მზე დაჰხედავს თუ არა, გაიშლება, ჩხ ის კი აღარ იცის, რომ ზამთრის ჭუჭ

ს სუსხი სუსხი კიდევ მოასწრობს ნამდვილ გაზაფხულამდე და

დააჭკნობს. მე რა ვიცოდი? ჩემი გული პირველად ბატონის სახელში გათბა და ამ სითბო^მვე ბოლო მომიღო. თუნდ ეგ არ იყოს, შინისაკენ მე გული არ

მიმიწევდა. ა იქ ასეთი სულთამხუთავი დედინაცვალი მეჯდა,

რომ, როცა კი მოვიგონებდი, ურულოვს მომგვრიდა მარიამობის თთვის ცივებასავით, ბატონთან კი

განებიერებული ვიყავ ბატონის შვილსავით. დათიკოს ვუყვარდი და მეც მიყვარდა. მაშინ რა ვიცოდი სულელმა, რომ უფროს-უმცროსობაში ს სიყვარული

სიზმარია? რა ვიცოდი, რომა ბატონ-ყმობის შუა სიყვარულის ხიდი არ გაიდება? ეგრე ყოფილა

ქვეყანაზედა, ცალს თურმე ცალმა უნდა უცალოს!... ჭხ ეს რომ

მცოდნოდა, ღმერთსა ვფიცავ და [Page 7]ჩემ მამა-პაპის სალოცავსა, გულში ნაღველას ჩავიწურავდი და იმის სიყვარულს კი იქ არ გავიტარებდი. მაშინ რა ვიცოდი!...

1.6. 4th lesson.16/29 Nov. 1905

(14/24 XI 1901)

თოთხმეტის წლისა შევიქენით ბატონი და ყმა, როცა ქალაქში სასწავლებლად დათიკოს გაგზავნა

დიდმა ბატონმა დააპირა. მეც, რასაკვირველია, თან უნდა გავყოლოდი. მამა-ჩემმა რომ შეიტყო

ესა, იახლა ბატონს და ჩემი თავი სთხოვა. ხომ მოგეხსენებათ: გლეხკაცისათვის თოთხმეტის წლის ბიჭი ოჯახობაში განძი არის. თუ ბიჭი პატარა მადლიანია, ამ ხანში კარგად შეიძლება

გლეხკაცის ჭირის და ლხინის განახეჭ(ვ)რებასა. თუნდ ეგ არ იყოს, მამა ჩემს პირველ ცოლიდამ მარტო მე დავრჩი, და მგონია,

ვეძნელებოდი, არ ვემეტებოდი შორს გასაგზავნად.

დიდი ბატონი — ღმერთმა აცოცხლოს — მეტი გულთბილი კაცი იყო. ჩემი დათიკოსთან მოშორებაც

ეძნელებოდა და მამა-ჩემიც ეცოდებოდა. ის დალოცვილი მე მომიბრუნდა და მიბრძანა: გაბრუშვი!

თუ არ გინდა დათიკოსთან წასვლა, აქ დარჩი მამა-შენთან, მე ძალას არ დაგატან. ვიცი, ამას დათიკო იწყენს, მაგრამ რა ვუყოთ? შვილი მამისა არის. [Page 8]ამისთანა კეთილი იყო ის

კურთხეული! ბატონის კაცის შვილი მამისა კი არ არის, ბატონისაა, მაგრამ ის კურთხეულის შვილი სხვა გულის პატრონი იყო...

მე აღმური ამივიდა სახეზედა, ბატონი თითქმის მამა-ჩემს მოურბილდა და, ვაი თუ აქ დამაგდონ-მეთქი. ის კი არ იცოდნენ: მე დათიკოსთან სიკვდილი მერჩინა ჩემ დედინაცვალთან

ასის წლის ცხოვრებასა. გული მეტკინა, მახსოვს თვალებში ცრემლიც მომერია, ვსთქვი ჩემ გულში: გამიწყრა ღმერთი, ისევ ჩამაგდეს იმ ქაჯის ხელშია! მაგრამ, ღმერთმა უშველოს, დათიკომ დამიხსნა ცეცხლისაგან. ის თავდაპირველადვე ერთი ამაყი, თვით-რეჯული ბავშვი

იყო,
რასაც(ა) იტყოდა, მოკვდებოდა და თავის ქეიფზედ კი გაივლიდა.

1.7. 5th lesson.19/1[?] Dec. 1905

მე რომ დავჩუმდი, დიდ ბატონს ის მიუბრუნდა და თამამად უთხრა: თუ გაბრუშკას არ გამატანო,
მე ქალაქში წამსვლელი არა ვარ. გაჯიუტდა ეს ყმაწვილი, ზედ გადააკვდნენ და ვერ გადაათქმევინეს ნათქვამი. რა ექმნა დიდ ბატონსა? მამი ჩემისაც ეხათრებოდა და თავის შვილის ამბავიც იცოდა. ბოლოს, რომ ვერა გააწყო-რა, ბატონმა [Page 9]ისევ მამი-ჩემის წყენა ირჩია და უთხრა თავისებურად, გულმტკივნეულად: ხომ ჰხედავ, ჩემი დათო, დათიკო ისე შეჭრევია მენს შვილს, რომ მოშორება ეძნელება. დაე წავიდნენ! კარგია რომ პატარაობითვე ბატონი და ყმა შეეჩვივნენ: ყმისათვის ბატონთან შეზრდილობა დიდი ზურგია. ნუ დაუშლი, თუ ღმერთი გწამს, დაე უყვარდეთ ერთმანეთი.

მამა-ჩემსა ვერაფრად ექაშნიკა ეს (ს)წაუბარი ბატონისა; უგემურად გაიქნია თავი და ისე გაჯავრებული და გულ-აყრილი წავიდა, რომ, როცა ქალაქში მივდიოდი, არც-კი მინახულა. ეგ, გითხრათ ჩემი გულქვაობის ამბავი, სულაც არ შევიმჩნიე მაშინ. ბოლოს კი ბევრი ვინანე. ის-ის იყო, მამა-ჩემი თვალით ვეღარა ვნახე: იმავ წელიწადს ამოიჭამა წუთის-სოფელმა, და მე ისე, მშობლისაგან შეუნდობარი, უთვისტომოდ, ობლად, მარტოდ დავრჩი ამ ტრიალ ქვეყანაზედა. ამ თვალ-მიუწდომელ დედა მიწის ზურგზედ ერთი დათიკო-და დამრჩა. მე იმაზედ დავლიე ობოლის გულის სიყვარული!..

ჩავედით ქალაქში. ჩვენ დაგვყენეს დიდ ბატონის ნათლიდედასთან. ის იყო ერთი ღარიბი, ქვრივ ოხერი, ხნიერი დედაკაცი. ერთი ვაჟიშვილი ჰყოლოდა თურმე და ჩხუტისიც შეჭმურებოდა იმისთვის ბედსა და წაერთმევა საწყლისათვის. ორ-ოთახიანი სახლი [Page 10]ჰქონდა მტკვ^რმტკვრის პირას. მე რომ მივათვალ-მოვათვალე რე იქაურობა, ვთქვი ჩემს გულში: აქ, მგონი, ჩვენ კუჭს ვერ გავიდლობთ-ჭეჭმეთქი. მერე დათიკოსაც ვუთხარი ეგა, იმან გამიცინა და მითხრა: თორმეტი თუმანი უნდა ვაძლიოთ წელიწადში და წლის სამყოფი პური და ღვინო, როგორ შეუძლიან მშვირები დაგვყაროსო? მართალი უნდა სთქვას კაცმა, ის დალოცვილი ისე გვინახავდა, როგორც საკუთარ შვილებსა. ღმერთმა მშვიდობა მისცეს იმის სულს!

დათიკო ყოველ დილით სკოლაში მიდიოდა, სადილად შინ მოვიდოდა, სადილს-უკან წავიდოდა, ზარების დარეკვის დროს ისევ შინ დაბრუნდებოდა. საწყალს რაღაცა რუსული ტანისამოსი ჩააცვეს. ძალიან ითაკილა პირველში, ასე რომ ერთხელ შემომტირა კიდეც, მაგრამ, ხომ მოგეხსენებათ კაცის ამბავი, — ყველაფერს მალე შეეჩვევა; ისიც შეეჩვივა. მე ბევრი საქმე არა მქონდა. რაკი დათიკოს სკოლაში გავისტუმრებდი და სახლს დავგვიდი, მტეთელი დღე ისე გულ-ხელ-დაკრებილი ვიჯექი. ხანდისხან იქნება ბაზარში გავეგზავნე დედაბერსა მწვანილის სასყიდლად, სხვას ყველაფერს თითონა ჰყიდულობდა. მეც, რაკი ჩემს საქმეს ბოლოს მოვუღებდი, ავიღებდი თავს და ქუჩის პირას ქვაზედ ჩამოვჯდებოდი, თვალებს ავყყოლებდი ამვლელს და

ჩამომვლელს, როგორც მოგეხსენებათ უსაქმო კაცის [Page 11]ამბავი. ჩვენის ქუჩიდან ერთი ვიწრო ქუჩა უბრუნდებოდა, და იქავ ერთი პატარა საყდარი იდგა: იმის დასწვრივ, ჩვენკენ, ამ ორ ქუჩის კუთხეში ერთი უმველებელი, დიდი ალაყაფის კარებიანი სომხის სახლი იყო. იქ ხშირად მინახავს ერთი მოზრდილი იმერლის ბიჭი; უფრო საღამოს ხნობით გამოდიოდა, დაჯდებოდა კარების დირუზედ და სულ რაღაც ხელნაწერსა კითხულობდა. მე ძალიან გამიკვირდა, ვინ ბიჭი-მეთქი, და ვინ წიგნის კითხვა!.. მე მაშინ ბრიყვსა, წიგნი მარტო სათავადო ხელობა მეგონა. თურმე, ნუ იტყვი, ჩვენისთანა საწყალ კაცის შეფერებაც სცოდნია. ღმერთო მაღალო! სადაც კი შენი მაღლიანი ხელი ურევია, იქ ყველაფერი საყოველთაო ყოფილა!

ერთხელ კვირა-დღე იყო. დათიკო სადაც წავიდა და საღამომდინ შინ არ შემოუხედნია. იმან როგორ^აც ორიოდ თთვეს შემდეგ ხშირად დაიწყო გარე-გარე სიარულიცდა ხანდისხან მამლის ყვილამდინაც არ შემოვიდოდა შინ. მგონი, მაშინ იმას სწავლაზედ გული აცრუებულებდა ჰქონდა. კვირა დღე იყო, როგორც მოგახსენეთ. მე მაშინ საქმე არა მქონდა-რა, გამოვვდი ქუჩაში. ჯერ ჩვენ საყდარში წირვა არ გამოსულიყო. გავედი (ჯ ჯ) თუ არა, ის იმერლის ბიჭი წიგნით ხელში იქავ დამხვდა, [Page 12]საცა უწინ ვ(პ)ხედავდი ხოლმე; მეც აქეთ ქუჩის პირას ქვაზედ (ჯ)ჩამოვჯექი და დავუწყე ცქერა. ის ბიჭი თვალაუხ^ილებლივ კითხულობდა; ხან ჩაიცინებდა, ხან ისევ და გაუწყინებლივ დასცქეროდა მუხლებზედ გადაშლილ ნაწერსა. მე გულმა ვეღარ მომიტმინა, მივედი იმასთან და გამარჯვება ვუთხარი. იმანაც, რასაკვირველია, საღამი მამცა.

შენი სახელი, ძმობილო?

მკითხა იმან.

გაბრიელ. შენი?

ახლა მე ვკითხე.

გლახუკა.

სადაური ხარ?

რაჭველი. შენა?

მეც ვუთხარი, სადაურიცა ვარ.

რაჭველი? მამ მოჯამაგირედ იდგები?

დავუმატე მე.

ღიად, სომეხთან ვდგევარ. შენა?

მე? ბატონის შვილს ვახლავარ.

აი, ყმაწვილი რომ დაიარება, იმას?

იმას.

ღიღი ხანია ქალაქში ხარ?

კარგა ხანია. შენა?

[Page 13]— მე, თუნდა ორი წელიწადია, აქა ვარ.

— მეც, ერთი წელიწადი იქნება, აქა ვარ და რატომ ადრეც არ მინახვიხარ?

— აქ არ ვიყავი, ჩემი ალა კარგა ხანი იყო კახეთში და თან ვახლდი. ეხლახან ჩამოვედით, ორი თთვე არ იქნება ჯერ კიდენ.

(that's why)— კიდევ იმიტომ. ეგ რა არის?

ვკითხუ და დავანახვე წიგნი.

— ზღაპრების წიგნია, ჩემო ძმაო! საქმე არა მაქვს და გულს ამაში ვართობ.

— აბა თუ ღმერთი გწამს, წაიკითხე, მეც გავიგონო,

ვუთხარი მე ხვეწნითა.

დამიჯერა იმ კაი კაცმა და დაიწყო ისეთნაირად კითხვა, რომ, ღმერთო შეგცოდე, შური მომერივა. ეგ კიდევ არაფერი: ყური ვუგდე და ის, რასაც კითხულობდა(ა)თითქო მეცნო, თითქო სადღაც უწინაც გამეგონოს.

გაადგადააბრუნა ახლა სხვა გვერდი, ახლა სხვა წაიკითხა, ის კი სწორედ ჩვენ სოფელში გამეგონა. არ ვიცი რად, მაგრამ გული კი სინარულით გადამიტრიალდა.

„დალახვრა ღმერთმა, — წამოვიძახე [Page 14]უცებ, — ჩვენი გლეხური ზღაპარი აქ სად მოსულა?..“ დიად, ჩვენი მდაბიო ზღაპარი გახლდათ. იმერლის ბიჭმა ჩაიციინა ჩემ სიტყვაზედა.

— ეგრეა, ჩემო გაბრიელ!

მითხრა გლახუკამ:

წიგნი იმისთანა რამ არის, რომ თქვენის სოფლის ამბავ(ი)ს ქალაქში ჩამოიტანს, ქალაქისას — სოფელში წაიღებს; საიდგან სად კაცს კაცთან გაალაპარაკებს.

— მართალი ყოფილა, როგორცა ვხედავ,

ვუთხარი მე:

მაგრამ... ჩვენი ზღაპარი!.. აი, დალახვრა ღმერთმა, წიგნში ჩაწერილა! აბა ერთი კიდევ წაიკითხე.

კიდევაც წამიკითხა იმ დალოცვილის შვილმა. რა გავაგრძელო, იმ წიგნმა თავი შემაყვარა. ისე

ჩემ სიცოცხლეში არა მინატრია-რა, როგორც ამ დღეს წიგნის კითხვა მე ვინატრე: მშურდა, გეტყვით ჩემ გულის სიძუნწეს, რომ ის ისე თამამად კითხულობდა, მე კი ისე უხეიროდ დავეხეტებოდი. ბოლოს, გულის წადილს რომ ვეღარ გავუძელ, მივვარდი ზედ გლახუკას და დავეღრიჯე:

თუ ღმერთი გრწამს, მოდი, ერთი მაღლიანი საქმე ჰქენ და წიგნი მასწავლე. მე ერთი ობოლი ბიჭი ვარ, თუ მე ვერ გადავიხდი სამაგიეროს, ღმერთი ხომ დიდია!..

[Page 15]რას ბძანებთ?.. მაინც ისე უსაქმოდ ვაღამებდი ჩემს დღეს. მე რომ მაშინ წიგნი მცოდნოდა და ის წაუღებოდა მეკითხნა, ჩემს ბედს ძალიან არ დაჰყეფდა. მართლა გულითა

ხარ მოწადინებული, მკითხა გლახუკამ. რას ამბობ მოწადინებული. ზედ დავაკვდები, შენ ოღონდ

ეგ სამადლი საქმე მიყავ, ვუპასუხე გიჟსავით. მაშ თუ აგრეა, ადვილია. ვაცხონე მამა-შენი!.. შევყვირე გახარებულმა, მაღლიანი ბიჭი ყოფილხარ. ნუ გგონია, რომ მე გასწავლი. მე არ დაგზარდებოდი, მაგრამ ხომ იცი, ძმაო, მამოცლა არა მაქვს, მე კაი ოსტატს გიშოვნი. ფერი მეცვალა, ეს რომ მითხრა. როგორც

თავმოწონებული ფარშავანგი ჰქნარობს მინამ თავის შავ ფეხებს

დაინახავს, როგორც როცა კი ძირს დაიხედავს და თვალს

მოჰკრავს, მაშინვე ფრთებს დაღონებული ჩამოჰყრის, ისე ამ სიტყვაზედ ჩემმა ჯერ

წახალისებულმა გულმა ჩამოჰყარა ფრთები. ეჰ, ძმობილო! ვუთხარ გულნატკენად შენშიაც მოვსტყუვდი. ოსტატს კაი გაძლოდაც უნდა, მე ცალი ფული არა მაქვს თვალზე მივიკრა.

ვხედავ,

რომ ტყუვილ უბრალოდ წახალისდა ჩემი წადილი. იმან გამიცინა

და მითხრა: აჩქარებული კაცი ჰყოფილხარ, თოფის წამალსავით ჰფეთქავ. განა მე არ ვიცი, შე

კაი [Page 16]კაცო, რომ მე და შენისთანა კაცს საოსტატო ფული აქ

არ ექნება? მე იმისთანა ოსტატს გიშოვნი, რომ უფულოდ გასწავლოს.

გულს მირბილებ განა?

ვკითხე უჯერობით.

დამიჯერე, მართალს გეუბნები.

მართალს?!

ჰო, ისეთი კაცი გიშოვნი, ძმასავით მოგეხმაროს.

ბიჭოს!.. მაშ ღვთის კაცი ყოფილა!..

— არა, — დამაცა: როგორ თუ ღვთის მსახურია, სამღვდელოა?

სწორედ. შენ ხომ ამბობ — ფულიო, ფული კი არა, სანთლით ეძებს შენისთანა მოწადინესა, რომ

წიგნი ასწავლოს. ვისაც არ უნდა, იმდენს ეჩიჩინება, იმდენს ეჩიჩინება, რომ ძალად

ანდომებს. მეც ისე მნახა ერთხელ აქ ქუჩაში. დაილოცა ის დღე, ჩემთვის კაი დღე იყო...

დამიწყო დალოცვილმა ლაპარაკი: სადაური ხარო, ² რას ¹ აქ აკეთებო? მეც ყოველისფერი მოვახსენე. რა გავაგრძელო! ისე

მოინადირა ჩემი გული ტკბილის სიტყვით, ისე შემეჩვია, რომ, ბოლოს, წიგნის სწავლებაც დამიწყო. რა მე?.. ათიოდ პატარა ბიჭები, ამ ჩვენს [Page 17]უბანში მოგროვილები,

იმასთან დადიან და სწავლობენ. როგორც შენ, ისე იმან იმათგან გროში არ იცის. მე ერთხელ, ჯამაგირი რომ ავიღე, მინდოდა მიმერთმივა ორი მანეთი იმ დალოცვილისათვის, მაგრამ, თუმცა არ გამიწყრა, მიწყინა კი.

მამა გყავს?

მკითხა მე.

არა, შენი ჭირიმე!

დედა?

გახლავთ.

ვინ ინახავს?

მე, შენი ჭირიმე! ჩემს მეტი არავინა ჰყავს.

მაშ ეგ ფული დედა-შენს შეუნახე,

მიბძანა თავისებურად გულთბილად,

შენ რა გაქვს, მე რა უნდა მამცე?

დედა-ჩემს თავისი წილი გაუგზავნე და ეს გადავანარჩუნე, რომ თქვენ ლოცვაში მომიხსენიოთ. ლოცვა არც ფულზედ და არც ფულით არ იყიდება. საყდრის და ღვთის სადილებლად მაინც მიიღეთ, შენი ჭირიმე! ღმერთი, ჩემო ძმაო, მართო კარგის საქმით იდიდება და არა ფულითა. მიწყრებით, შენი ჭირიმე! არა, მე მართალს გეუბნები. მაშ რა ვქნა, მიბძანე? შენთვის შეინახე: თუ მეტია შენთვის, იმას მიეცე, ვინც მე და შენზედ უფრო ღარიბია, მაგას უფრო მოგაწონებს ღმერთი. აგერ, ამ თქვენის ქუჩის ბოლოს, [Page 18] ერთი ღარიბი სახლობა არის, აჰ პურის შოვნის ილაჯი არა აქვთ, მე და შენ კი ყოველ-დღე მაძღრები ვართ... ეს ისეთნაირად მითხრა, რომ არ დაიჯერებ, მაშინვე გამოვტრიალდი, ვიპოვე ის სახლობა და იმისთვის გადადებული ორი მანეთი იმათ ზიართვი. აი, რა მადლიანი კაცია!.. ნეტა თითონ ჰქონდეს რამე მაინცა! ღვთის განაჩენი არა აბადია-რა, დღე-დღეურად ძლივად სცხოვრობს.

establish დაარსება, დამტკიცება, დამყარება, დაფუძნება

1.8. რუსული გამოცდა გამოცდილება (experiment) ლიბერალურ მმართველობაში (ერთი კორრესპონდენტიდან)

გიორგობისთვე 16

დღეს საქართველოში ყველაზედ უფრო აჯგამოჩენილ კაცად პირად უეჭველოდ არის ითვლება ქუთაისის გუბერნატორი ბ. სტაროსელსკი, რომელმაც ეს არის ეხლა მოადგილეს გაგრაფს ვორონცოვ-

დაშეკვს გააუქმებინა მაზრაში სამხედრო წესებს⁰, რომელიც მხოლოდ სამი დღე არსებობდა. ბ. სტაროსელსკი, ~~რომელიც, სხვის ყველისაებრ, ვერ დაიძვრა ადგილიდან როდესაც დაიწყო~~ რადგანაც საყოველთაო იყო

~~დიდი გაფიცვა~~ ამიტომ სტ. ვერ მოასწრო თავის დროზე გურიაში წასვლა და მხოლოდ პარასკევს, გასულ კვირას, ~~წასვლა~~ გავიდა ქუთაისიდან გურიაში. გურია წარსულში წინათ თავისუფალი სათავადო იყო და ეხლა შეადგენს მთელ ~~ქსლანდელი რაზურგეთის~~ მაზრას თითქმის იგივე არის. სამი წლის წელიწად ნახევარია რაც გურიაში უღებია ცხადად ბრძოლებიან რუსის მთავრობას ცხადი წინააღმდეგნი არიან ~~ომი გამოუცხადეს~~, მათი ჩხუბი წინააღმდეგობა პირველში დაწყებული იყო ~~დაიწყო~~ მეტატონებთან მაგრამ მთავრობის და მიზეზი ამისი იყო აგრარული კითხვა

შემდეგ ზედ დაერთო პოლიტიკური მხარეც. ~~და გამოუცხადებია ბოიკოტი~~ მთავრობა ცდილობდა სასტიკი

გაჭიმვა გააუქმებინეს მათგან დაარსებული ბოიკოტის, ზომებით მოესპო ბოიკოტი. ამ დროს ჯგუფ პროპაგანდისტებმა ისარგებლეს და ეს ბრძოლა დაამყარეს მკვიდრ პოლიტიკურ ნიადაგზე ისარგებლა სოციალ-დემოკრატიული მხარეც, რომელიც მეტად ძლიერი არის დასავლეთ საქართველოში, და ამ ნაირად ბრძოლაში მიიღო პოლიტიკური ელფერი. რომელთა პარტია დასავლეთ საქართველოში საყოფად ძლიერია.

[Page 20]ამ გაზაფხულში ~~ადგილობრივმა~~ მთავრობამ გადასწყვიტა საჩ მიეღო სასტიკი ზომები ამ მოსუფენარა ~~აჯანყებული~~ ხალხის დასამშვიდებლად . ამ მოვალეობის ასრულება გენერალ ალიხანოვს მოანდეს რომელიც დიდი ჯარით გურიისაკენ გემგზავრა მალამას, ქართველი წრის წარმომადგენელნი სთხოვდნენ რომ ~~არ~~ რომელსაც მაშინ კავკასიის მართველის ადგილი უჭირა

რომ მიეღო სასტიკი ზომები და საქმის გამოსარკვევად გაეგზავნა რომელიმე პირი. აირჩიეს სულთან კრიმ გირეი რომელიც ეხლა თანაშემწეა ვორონცოვ-დაშკოვისა. იგი წავიდა გურიაში. სულთან კრიმ გირეის მოხსენებიდან სჩანს რომ გურულებს ~~საერთოთ~~ მთავრობა არა სწამთ და არც მოხელეები პოლიტიკურ მოძრაობაში საკვირველი

ნიჭი გამოიჩინეს, აგრეთვე თვით მართველობის შესახებ იშვიათი ტაქტიკა და ბევრნაირად სამაგალიოთონი შეიქმნენ რუსეთის ერისთვის. ამის შემდეგ დროებით თავი დაანებეს გურიას. ამ ზაფხულს გრაფ ვ. დაშკოვის მიერ დანიშნული იყო გუბერნატორი სტაროსელსკი, რომელიც მცოდნე აგრონომია, იმ იმედით რომ ეცდებოდა იყო ექონია გავლენა გურულები ზედ გარდაეხდინებინა ხარჯი და ისევ დაებრუნებინა მოხელეები. სტაროსელსკი გადაჭარბებული ლიბერალია მას რევოლუციონერად სთვლიან, ვორონცოვ-დაშკოვის ყურადღება დაიმსახურა უფრო იმითი რომ საყოფად

[Page 21]იცნობს ყვეყანას, ~~ფაჩაჩა~~ ხალხს უყვარს იგი და მისი კაცობრივი დამოკიდებ⁰ ულება და ფართო ქუა უფრო შესანიშნავია ვიდრე მისი კეთილი და მოწყალე შემატკივარი გული გურულების შესახებ. სტაროსელსკიც დაასთანხმდა ~~მიეღო~~ გუბერნატორის ადგილი იმ პირობით რომ იმის წესები მოეხსნა და მას შესძლებოდა თავისუფლად მოქმედება. მათ ნამესტიკმა

დიდი ზნეობრივი ძალა გამოიჩინა ჩემი დასთანხმდა ამ პირობას. 14 მარტიდან იწყებოდა ახალი გუბერნატორი მივიდა ქუთაისში და ეს სამი თვეა რაც ამ თანამდებობას ასრულებს და იმის მოქმედების მიუხედავად გურულებმა მაინც უარი გამოუცხადეს გარდასახადაზე და მოხელეების მიღებაზე. ეს იყო მიზეზი რომ ვორონცოვ-დაშქოვს და მეორედ გამოუცხადებინა სამხედრო წესები რადგანაც იმის აზრით სტაროსელსკის მოქმედება უნაყოფო იყო გურულების და ყაზაყ^ბების შორის შეტაკებამ 29 ღვინობისთვის და შემდეგში გაამართლა ეს გარდაწყვეტილება და ღვინობისთვის 30(14) მანიფესტის გამოცხადების შემდეგ კიდევ გამოაცხადა სამხედრო წესები ქუთაისში. მოახსენეს ჩემს ნამესტნიკს რომ მანიფესტის შემდეგ მდგომარეობა დგმოიარება შეიცვალა; სწ^ბ აროსელსკიმაც მოახსენა რომ გურულებმა [Page 22]შესწყვიტეს წინააღმდეგობა ყაზაყ^ბებთან მაშინვე როგორც გაიგეს მანიფესტის გამოცხადება, გამოაცხადეს თანხმობა ხარჯის გადახდაზე და ჯარის მიცემაზე - ძალმომრეობით კი არა როგორც ყმები არამედ როგორც თავისუფალი მოქალაქენი თავისუფალ ქვეყანაში. მაშ. გ. ვორონცოვ-დაშქოვმა ახსნა სამხედრო წესები რისთვის ქების ღირსია რადგან კალი^კ კახეთიდან მოსული დეპუტატების მუქარას საერთო აჯანყებაზე შეიძლება ცუდი შედეგი მოჰყოლოდა. ეჭვი არ არის რომ უამი^ს ბევრი სისხლის ღვრა იქნებოდა და მისი გარდაწყვეტილება გონივრულია და ყოჩაღი. ეჭვი არ არის რომ რეაქციონერები პეტ. მას გაჰკიცხებენ ამ საქციელისთვის და აქ ტფილისში ამ საქციელს ახსნიან მისი სისუსტით მაგრამ იმის ადგილას ძნელად რომ სხვანაირად რასაკვირველია მოქცეული იყო ვინმე. ბ. სტაროსელსკი რომელიც ძალიან კმაყოფილია მისს მის ცდას კარგი შედეგი მოჰყვა მითხრა, დღეს წასვლის წინეთ ქუთაისში, რომ მომავალ კვირას აპირებს გამოცხადებას ჯარის გამოწვევის შესახებ და იმედი აქვს გურულებიც დასთანხმდებიან.

[Page 23]

ბატონო რედაქტორო,

გაზეთ Times ში (9 ქრისტეს^ბ შობის თვის ნომერში) დაბეჭდილი იყო ზარ^ბ კორრესპონენცია გურულების შესახებ. გადავთარგმნეთ ერთად მე და ოლგა მირზაშვილმა და თუ თქვენთვის ეს საინტერესოა გიგზავნით ამ გადათარგმნილს კორრესპონდენციას თქ

გლახის ნაამბობი

[Page 24]

მაგრამ სულ ტყუილი ყოფილა, კაცს რაკი ღვთის მადლი ჩაისახება გულში, მდიდარია თუ ღარიბი მაინც მადლის გზაზედ

წავა. მაგ კაცის ამბავი რომ გიამბო, არ დაიჯერებ, იმისთანა რამ არის. საცა კი სიკეთეა ამ უბანში, იმისი მაღლიანი ხელიც იქ ურევია. დაილოცა ღვთის სამართალი, რომ მე და შენისთანა თავმინებებულ კაცს მაგისთანა პატრონს გაუჩენს ხოლმე. მე თუ კაცი ვარ ეს იმისი უნარია ღმერთმა გადაუხადოს. ტყუილად კი არ არის ნათქვამი: ჩვენისთანა კაცის ვალისა ღმერთიჲა მზღველიო. აგერ თითონაც გამობძანდა, დაატანა გლახუკამა და მიმახედა საყდრისაკენ. წირვა გამოსულიყო, თეთრ ჩადრიანი დედაკაცები თეთრად მოედნენ ქუჩასა; კაცები კი როგორც მოგესხენება ჩვენი ადათი, ჯგუფად შეგროვდნენ საყდრის დერეფნის წინ და დაიწყეს თავისებურად ყაყანი. იმათში შეერია ერთი მაღალტანიანი, ახალგაზრდა^ი მღვდელი. ის არის, ვკითხე გლახუკას, თვალი კი მღვდლისაკენ დამრჩა. აბა, ის არის, ძმაო, წამო, კურთხევა ვსთხოვოთ. პასუხის თქმა აღარ დამაცალა, წამოდგა და წავიდა საყდრისაკენ. მეც თან ავედევნე, მიველით. ის მღვდელი შუაღში იდგა, ჯ ხალხი ზ ბუზსავით ირეოდა [Page 25]იმის გარშემო. თითონ ზოგს ელაპარაკებოდა, ზოგიჲს⁶ დაუზარებლად პასუხს აძლევდა; ზოგი გაეხუმრებოდა და ზოგს თითონაც გაუხუმრებდა და მაშინ უნდა გენახათ გულიანი ხარხარი ერისა. ზოგი კიდეც სულგანჭებული შესქც(ცქ)ეროდა, თითქო დაჯერებულიაო იმის პირიდან ოქრო გადმოვარდება და შიშობს ხელიდამ არ წამივიდესო. ბევრი სიკეთე უნდა დაეთესოს კაცსა, რომელსაც ეგრე სიყვარულით გარს არტყია ხალხი. კაცი ის არის და ქუდიც იმას ახურავს. ალბად კაი კაცსაც თაფლ^{საგამწყა} აცხია რომ დიდი და პატარა ბუზსავით ზედ ეხვევა. დედა-მიწის ზურგს ბევრი არ უტარებია იმისთანა.

სწორედ კაცს რომ წყალი მოსწყურდება, ისე მომწყურდა იმის სიტყვების გაგება. გადავიხარე თავი რომ დამენახა და გამეგო რამე. წინჲ იდგა ერთი პატარა ბიჭი თავჩალუნული. ყველა ყველა და შენ რატომ აღარ ჩემთან დადიხარ? უბძანა მღვდელმა მოგწყინდა განა შენ ცუდლუტო წიგნის კითხვა. მე რა ვიცი უთხრა ბიჭმა, მამა ჩემი არ მიშვებს. მღვდელი თითქო შეკრთაო ისე ჟუჟყინა ეს პასუხი. რატომ არ გიშვებს. გეყოფა რაც ისწავლეო მეუბნება. აქ ხომ არ არის მამა შენი. აი იქითა ზის. აბა აქ დაუძახე. პატარა ბიჭი ჯ წიბრუტივით მოტრიალდა და გაიქცა მამას გ^ლასადახებლად. ვერ უყურებთ [Page 26]პეტრეს, სთქვა თავის თავად მღვდელმა და ჩაჰფიქრდა. ეგ არის და დაიძახა ვიღაცა, ავი ძაღლი არც თითონა სჭამს, არც სხვას ჯ აჭმევსო. ხალხმა გაიციინა მღვდელსაც ღიმილი მოერევა მაგრამ მარდად შეიკავა სიცილი. მამას არ უსწავლია და პაპას, შვილს რად ჯ ასწავლის, სთქვა მეორემ. შეჩვეული ჭირი ურჩევნია მაგისთანა თავხედს შეუჩვევარ ღმერთსა. გონიერსა მწვრთნელი უყვარს, უგუნურსა გულსა გმირდესო მაგისთანა კაცზე არის ნათქვამი, წამოიძახა მესამე. იქნება კიდეც ბევრი ელაზღანდარათ რომ პეტრე თითონ არ მოსწრებოდათ. კაცო უბძანა მღვდელმა მართალია შენ შვილს შენ უშლიხ სწავლასა? მართალი გახლავთ, რა მაგის საქმეა. არა შეჯდა მწერი ხესა, არა იყო გვარი მისი, შენი ჭირიმე. უპასუხა თამამად პეტრემ. როგორ თუ არა იყო გვარი მისი. ესე, შენი ჭირიმე, ჩვენს გლახუკაცებს გვეძახიან. დღე და

დამ ოფლი უნდა ვიწუროთ და პურჭი ისე ვჭამოთ.
ღმერთს ეგრე უბძანებია, ოფლით თქვენითა მოიპოვეთ
პური თქვენიო. ეს ღვთის ბძანება მარტო ჩვენ დაგვატყდა კისერზედ
და ვეწევით კიდეც. წიგნი რა ჩვენი საქმეა. ის ჩვენ
დამშეულ კუჭს ვერ გაგვიძღობს. ჩვენი წიგნი დედა მიწაა,
გზენაცვალე იმის მადლს. როცა დედამიწას მწვანე
[Page 27]ხავერდსავით ჯეჯილ^ს ყდა გადაეკვრება, მაშინ ჯე იმაზედა
კვითხულობთ ჩვენს ბედსაც. ჩვენი კალამი დაუღალავი
გუთანი, მელანი კიდეც გულ ღვიძლიდამ გამოწურული
ჩვენი ოფლია. ამოვანებებთ ოფლში გუთანსა გადვუხსნით
ხოლმე დედა მიწას მადლიან გულსა, ჩავყრით შიგ თესლსა
როცა დრო მოვა მივალთ და ის დალოცვილი მიწა თავის
დღეში არ დაიღლებს, ისე არ გაძუნდება რომ მიბარებული
ერთი ორად არ დაგვიბრუნოს. ტყუილად არ ეძახიან
მიწას დედაო, ის გვაწოვებს ჩვენ ძუძუსა, იმას დავხარით
დღე და ღამ. ჩვენი ღვინი და ჭირიც ის არის შენი
კვნესამე. წიგნი კარგია, ვინ არ აჩივს იცის. ბევრიც სხვა კ
რამეა კარგი ა ამ ყვეყანაზედ, მაგრამ ჩვენა იქამდინ ხელი
არ მიგვიწვდება. გაგიბედავთ შენი ჭირიმე და გეტყვით, ჯერ
კუჭი უნდა გავიძღოთ - კუჭი ჩვენი თავდაპირველი გულის
ტკივილი ეს არის.

p. 33

მართალს ამბობს, მე და ჩემმა ღმერთმა, გაიხმაურა ხალხმა, რომელიც
წუთის წინად ისე დავ-ხედავ დასცინოდა პეტრეს.

— რას ბძანებთ?.. წამოიძახა ხალხის ხმით გულგაკეთებულ-
მა პეტრემ: წელში ვერ გავსწორებულვართ, პირუტყვსავით მადლა
[Page 28]ვერ აგვიხედნია, სულ დედამიწას დავყურებთ, თითქო ჩვენი ბედი
იქ დაკარგულა და ვეძებთო, ვინ ჩვენ და ვინ წიგნი!..

მე მესმის, ჭკვიანო პეტრევ, შენი გულის ვითარება,
უბძანა დაღონებით მღვდელმა: მე მოზიარე ვარ შენის გულის
ტკივილისა! შენ გუთანი გირჩევნია წიგნსა, იმიტომ რომ შენ გუთანი
დღეს პურს გაჭმევს.

მართალი ბძანებაა, შენი ჭირიმე, მიუგო პეტრემ.

ეხლა შენ ერთი ეს მითხარ: რომ არ გცოდნობ(დ)ა, რომ ცეცხლში
რკინა რბილდება, საიღამ გააკეთებდი ბარ-საკვეთს, ცულსა,
ეჩოსა, რომლითაც გუთნის ხესა სთლი? რომ არ გცოდნოდა
რომ აგრე უნდა გამოყვანა გუთანსა, რით მოხნავდი მიწასა?
რომ არ გცოდნოდა, რომელ მიწას როგორ უნდა მოხვნა — ღრმად
ჩაშვება ბარსაკვეთისა, თუ თხლად, — რა გეშველებოდი?

შენი მტერი იქნებოდა, მე ვიქნებოდი.

საიღამ იცი ეს ყველაფერი?

როგორ თუ საიღამ?.. მამა-პაპით, შენი ჭირიმე! მადლობა
ღმერთსა, თვალი მქონია — მინახავს, ყური მქონია — მსმენია.
გულისყური მქონია — მივხვედრილვარ, ხსოვნა მქონია,
გონებაში ჩამრჩენია.

ჰეტრე რაც გინახავს, გსმენია, მიხვედრილხარ, გონებაში
[Page 29]ჩაგრჩენია, — ამას სულ ერთიანად რას ეძახი?

პეტრე ჯერ ჩაფიქრდა, თითქო არ იცის რა სთქვასო, მერე
კი ისე ჭოჭმანობით წამოიძახა.

რა ვიცი, შენი ჭირიმე, რას ვეძახი.

მაინც?

ჩემ გამოცდილებას, ჭირნახულობას, ჩემ ცოდნასა, შენი ჭირიმე.

კუჭს გიძღობს ეგ შენი ცოდნა?

მაგას რაღაჲ პასუხი უნდა, შენი კვნესამე. თითონ თქვენ
კარგად იცი, რომ უმაგისოდ წყალში გადასაგდები ვიქნებოდი.

ეხლა ერთი ეს მითხარ კიდევ: რამდენი შენზედ უფრო
მცოდნე კაცია ქვეყანაზედ?

რა ვიცი, შე დალოცვილო,
მგონი, თავზედ იმოღენა(ი) ბალანიც არა მქონდეს: მჯობს
მჯობი არ დაეღუვა. იმ მცოდნე კაცების ჭირნახულობა,
გამოცდილება, ცოდნა რომ შენსას ზედ დაემატოს კარგი არ
იქნება? უფრო ადვილად არ გაიძღობთ კუჭს, უფრო
ცოტა ოფლით ^{ბევრს} არ მოიმიკი? ღვთის წყალობა გქონდეთ
რომ კარგი ის იქნება მაგრამ ხატაბალა ეს არის თვალი
იმათამდინ არ მიმიწყვდება და ყური. საიღამ საღამო, წმინდაო
საბაო. ამოდენა დედამიწის ზურგზედ სად მჭ ვეძებო ^{მე ჩხჩხისინი},
რომ გამოვკითხუ^ნ რამე. მე რომ გაჩვენო იმისთანა რამე
[Page 30]რომ მთელის ქვეყნის ოსტატოფ(ბ)ა, ჭკვიან კაცების ნაწ^ბადი,
ცოდნა თუ მოინდომებ სულ მუდამ ხელთა გქონდეს,
ერთი სიტყვით, რომელსჲ ჭკვიან კაცთან გინდა, შორიღამვე
გაგალაპარაკო, რას იტყვი? იმას ვიტყვი, რასაცა
მთელი ქვეყანა ამბობს, ეს ხომ მისნობა იქნება.
აბა მაგისთანა მისანია წიგნი. მე რომ ეს
გამ^ბიგონე, სწოლ^ს სწორედ მოგახსენოთ თავიღამ ფეხ^ბამდინ
ჟრჟოლამ გამიარა. არ ვიცი კი რად, ეს კი ვიცი, რომ
ჩემ გარდა სხვასაც ეგ დაემართა. ხალხს, თითქო
მზემ დაჰკრა სახე გაუნათლდა. პეტრე კი ისე სახტად
თვალეზ დაჩჩ^ს ჭყეტილი დარჩა, თითქო თავბრუ დაესხაო
ისე ატაცებულსავით დიდხანს იქნებოდა ჩოფეს^ს
რომ მღვდლის სიტყვებს არ გამოეფხიზლებინათ.
ეხლა რა სიტყვი წიგნი გიშველის რასმეს თუ არ?
ნება მომეცი უთხრა გულამომჯდარმა პეტრემ ეგ
მუხლები გადაგიკოცნო. ჩემი ტუჩები ბევრჯელ

მიჰკარებია სხვის მუხლსა და შენისთანასკი არც ერთხელ. მღვდელმა არ მიუშვა მუხლ^ამდინ, მაშინ პეტრემ პირნათლად შეხედა და გონება გახარებულმა წამოიძახა: დაილოცა შენის ენის პირწყლიანობა. ღმერთი მაღლიდამ [Page 31]გიყურებს, ~~შეკურნე~~ შე ღვთისაგან კურთხეულო ადამიანო, რომ მე სულის წაწყმენდისაგან დამიხსენ. წელან გელაპარაკებოდი ბრმაშ შვილის ცოდვაში ვდგებოდი, ეხლა ~~აქვს~~ შენის მაღლიანის ენით თვალხეული, გეუბნები: ის მამა შვილის დამღუპავი ყოფილა რომელსაც შენისთანა ღვთის კაცი გამოუჩინებდა შვილის გასაწურთვინელად და არ გააწურთვინებებს. ნუ შეჯდება მწყერი ხესა ნუ იქნება გვარი მისი. ჩემმა შვილმა კი წიგნი უნდა ჟ იცოდეს შენი ჭირიმე!.. მომეცი ხელი შენი კვნესამე ერთი გემტყ^ავიო.

გულმომლობილი პეტრე მივარდა ხელზედ საკოცნელად, მღვდელმა აკურთხა და არა ამტოხვევინა კი. შამა და-მილოცე მაინც მამის ერთა შვილი, უთხრა პეტრემ და შვილი წინ წამოაყენა. მღვდელმა აკურთხა ის ბავშვი და თავზედ აკოცა გადიმებულმა. შვილო, ეს დღე დაიხსომე, უთხრა შვილსა პეტრემ ეს დღე მე და შენთვის მზიანი დღეა. მღვდელი აირია ვნახე რომ მოენამა თვალებიცა. უეცრად მოაშორა თვალი გულამომჯდარ პეტრეს და იმის თავ-ჩადუნულ შვილსა თითქო თავის გულის მაღლიანობა უნდა დაუმალოს მამასაც და შვილსაცაო. მღვდელი რომ მიტრიალდა ერთ ვიდაცა დროულ კაცს თვალი შეასწრო [Page 32]და უთხრა: ზაქარია არა გრცხვენინანო კაცო რომ ძმასთან ა ვერ მოთავსებულხარ - ძმასთან. ვინც შეიტყობს რას იტყვის სირცხვილია სირცხვილი. თავზედ ერთი ბეწვიც აღარა გაქვს შავი და მაგისთანა საქმე^აბსა კი სჩადი.

რა ვქმნა, შენი ჭირიმე, უპასუხა იმან ცოტად შერცხვენილმა. განა რომ მრცხვენიან, მაგრამ ერთი აჯამი რამ არის მოუსვენარი. ღმერთია მოწამე მე უბრალო ვარ. ნუ ცრუობ, მაგ დროული კაცი, ცოდვაა. დღეს არ გეუბნებოდით საყდარში რომ ქრისტე ღმერთმა მტრის სიყვარულიც ბრძანა, და შენ კი, მტერი ^ა არა, ღვიძლი ძმა ამოგიძულებია. სირცხვილია, უშვილო კაცი ხარ და დროული თუ კაცისა არა გრცხვენიან ღმერთი ხომ ზე ყველას ხედავს რა პირით შეჰხვდები? აბეზარსა ვარ მოსული, ამ საყვდრის მაღლმა და შენი რისხვა არა მაქვს. ძმარს მაჭ^აურებს ცხვირში სხვა არა იყოს რა უფროსი ძმა ვარ. მე არ ვიცი. თქვენ^ა ორივე მტყუანები ხართ ღმერთ^ანაც და კაცთანაც იმიტომ, რომ ძმები ხართ და ჰჩხუბობთ კი. ამ ხალხთან გეუბნებით თქვენსა ^ა და თქვენს ^ა ძმასაცა თუ ერთიერთმანეთის პატივი არ გექნებათ საყდარში აღარ შემოგიშვებთ. ეს რომ სტყ^ა სთქვა, [Page 33]აკურთხა ყველანი და გამოემართა შინისაკენ.

5. p.38

გამობრუნებაში წინ შეეხალა გლახუკა. ოჰ, გლახუკას გაუმარჯოს, ჩემს გლახუკას! შემოსცინა მღვდელმა: რასა იქ და

როგორა ხარ? გახლავარ, შენი ჭირიმე, შენის ლოცვით და კურთხევით, მიუგო გლახუკამ და ქუდმოშვლეპილმა კურთხევა ჩამოართვა.

აკურთხა თუ არა, გადასდო მხარზედ ხელი და ისე ხელ-გადაჭლობილი წამოვიდა. მე ბევრი რამ გამიკვირდა იმ დღეს და ისე კი არა გამკვირვებიარა. აბა გლახუკა ვინ იყო? ერთი უბრალო მოსამსახურე — და მაინც კი მღვდელმა არ ითაკილა და ხელი გადასდო. მაშინ მე რა ვიყავ, მაგრამ ამისთანა თავდაბლობამ ჩემი გული მოინადირა. მეც იმათ უკან ავედევნე.

სადა ხარ, რომ აღარა ჰჩანდი? ჰკითხავდა მღვდელი.

ეს თთვე ნახევარია, რაც გიახელი — უპასუხა გლახუკამ: თორემ აქამდინ აღას ვახლდი კახეთშია.

ერთხელ მაინც როგორ არ მინახულე, ბიჭო! ერთ დროს მე და შენ ხომ მეგობრები ვიყავით, პური ერთად გაგვიტეხია, ერთ ჭერ ქვეშ დაგვიხველებია, სხვა არა იყოს რა.

თქვენმა მადლმა, მოცლა არა მაქვს. ამოდენა სახლი და სახლის ავეჯეულობა ეხლა მარტო მეღა მახარია, ჩემ მეტი [Page 34] აღარავინ ჰყავთ. სულ ყველანი დაითხოვეს, თორემ როგორ არ გიახლებოდით. თქვენზედ უკეთესს ვისა ვნახავ ეგა სჯობია ჩემ ნახვასა, ჩემო გლახა შენს საქმეზედ იყავ ბეჯითი, გულმოდგინე, ერთგული რომ დმერთიც მადლობელი იყოს და კაციც. რასაც ვიკისრებთ, ის უნდა ავისრულოთ კიდევ. ლუკმა მაშინ არის ტკბილი, როცა კაი კაცობით არის ნაშოვნე. ჭე ჩემი ნახვა, ძმავ, ისე საჭირო არ არის. არა კაცი ჩუ იმოდენა სიკეთეს არ მოგცემს, რამოდენადაც შენის ვალის ასრულება. ამ ლაპარაკში რომ იყვნენ, ქუჩას წა ჩამოსცილდნენ. არ ვიცი, ჩემი ფეხის ხმაურობა გაიგო თუ არა შემომხედა და რომ დამინახა უკან მივდევი, ჰკითხა: რაო ძმობილო, ჩემთან საქმე ხომ არა გაქვს. არა შენი ჭირიმე გლახუკას მოვდევი. მე მეგონა ჩემთან გინდა რამე, მითხრა ესა^{ისე} და წავიდა ისევე ხელგადაჭ^{ბჭ}ობილი. მე დავშორდი. გლახუკამ რაღაც ლაპარაკი დაუწყო მე არაფერი ჩა აღარ მესმოდა ისე შორს ვიყავ. მინამ გლახუკა გაათავებდა სიტყვას მღვდელი შედგა და ორიოდჯერ თავის მადლიანი თვალგ^{ბჭ}ომ შემომხედა. მაშინვე მივხვდი, რომ ჩემზედ [Page 35] ლაპარაკობდნენ და, სწორედ გითხრათ, გული ამიტოკდა, თითქო იმ ლაპარაკით ჩემიხ ბედის წერა სწყდებოდა. იმ დალოცვილმა ხელი დამიქნივა მე ვიშლიპე ქუდი და როგორც სალდათი უფროსს ისე ქუდმოხდილი გამოვეჭიმე. იმან თავის ხელით ქუდი თავზედ დამხურა, მაშინ კი თვალი გაუხსნორე. რა გითხრათ, რა კაცი დავინახე ჩემ წინ. ხატებს რომ ჰხატავენ ის იყო, მადლით, საფ მადლით იყვნენ სავსენი მისი. ჩაფიქრებული თვალეხი. დიდი მადლი უნდა უტრიალებ^{ეს} კაცს

გულში, რომ ისე გამოსცეს, გამოატანოს თვალეხს როგორც იმის თვალეხსთვის გამოცეცა და გამოცეტანა. არ ვიცი, ჩაგონებულნი რომ ვიყავ, იმისთვის მეჩვენა ის კაცი ხატად თუ რა, ეს კი ვიცი, რომ აქამდინაც გულში ისე ჩამრჩა ჩასახული როგორც პირველად ვნახე. წამოსადეგი კაცი იყო, გამხდარი სახე ცოტა ფერმკრთალი ჰქონდა, ნაღველს ცოტაოდნად ხელი გაეკრა, როგორც ემჩნევა: ხოლმე მუდამ ზრუნვის ნაჩვევსა და სხვის გულსა შემატკივარსა.

წერვა

მე ვსწერ	ჩვენ ვწერთ	მე ვწერდი	ჩვენ ვწერდით
შენ სწერ	თქვენ სწერთ	შენ სწერდი	თქვენ სწერდით
ის სწერს	ისინი სწერენ	ის სწერდა	ისინი სწერდნენ
მე ვწერე	ჩვენ ვწერეთ		
შენ სწერე	თქვენ სწერეთ		
ის სწერა	ისინი სწერეს		

მე ვსწერ წერილი ჩემ დედას.
 ჩემი ძმა მწერდა ყოველ კვირა.
 როდესაც მე თბილისში ვიყავი გწერე.
 რამდენიმე წელიწადია მიწერია.

წერვა, წერა

[Page 37]

აწმყო	მე ვსწერ	ჩვენ ვწერთ	უსრული	მე ვწერდი	ჩვენ ვწერდით
	შენ სწერ	თქვენ სწერთ		შენ სწერდი	თქვენ სწერდით
	ის სწერს	ისინი სწერენ		ის სწერდა	ისინი სწერდნენ
ვსწერე	ვსწერეთ	მიწერია	გვიწერია		
სწერე	სწერეთ	გიწერია	გიწერიათ		
სწერა	სწერეს	უწერია	უწერიათ		

დავსწერავ დავსწერავთ
 დასწერავ დასწერავთ
 დასწერავს დასწერავენ

Tavrída Palace

ღვინო არსად იყო, ეშმაკები თიკსა ბერავდნენ.

[Page 38]

რჩება

8.	ვრჩები	ვრჩებით	9.	ვრჩებოდი	ვრჩებოდით
	რჩები	რჩებით		რჩებოდი	რჩებოდით

რჩება რჩებიან რჩებოდა რჩებოდნენ

Per. დავრჩი დავრჩით **F.** დავრჩები დავრჩებით
დარჩებდი დარჩით დარჩები დარჩებით
დარჩა დარჩნენ დარჩება დარჩებიან

S დავრჩე დავრჩეთ
დარჩებდი დარჩეთ
დარჩეს დარჩნენ

[Page 39]

[...]

მ.ხ.

ამ წლის დასაწყისში გამოიგზავნეთ 10 მან. ჩემი წლიური გამოწერის ფასი ცნობის ფურცლისა და მოამბისა. რადგან მოამბე აღარ გამოდის გა ინებოთ გარდასცეთ დანარჩენი სამი მან. ივერიის რედაქციასში თხოვნით რომ ივერიის გამომცემს და სთხოვეთ რომ თ. პ. გამომიგზავნონ თავიანთი გაზეთი ამ აღრესით.

[Page 40]

ია	თითო	დასახლება	form a colony, colonize. settle
აი	სოსო	ბელადი	guide, conductor
თითი	ოთხი		
ათი	ოთახი	ჩარჩი	dealer, bargainer
თითა	ხე	სატაცური	asparagus
თათი	სახე	ფოჩი	heads (lit. fringe)
ის	თესე	ღერო	stalks
ასი	სესხი	შევაჭრება(ვე)	task the price
თასი	სათითე	გამოართო (გამორთმევა)	he took
საათი	სათესე	კიბო	crab? crayfish
სასა		ხარაზი	shoemaker
თხა		რჯა	to take the trouble, occupy oneself with
ასი			
ხახა		ნუ ირჯებით	don't take the trouble
თიხა		რა გჭერჯის	what does it matter to thee?
თოხი		ქაჩაჩი	horse shoe
ოსი		მიყოლა	to follow, go after, imitate, put
სიო		მოზიდვა	attract, charm, bend bow
დასჯა			punish, condemn

1.9. Tamara

p.40 (Legend) ganashvili L. Tamapa

One night she was sewing garments for the poor.
Towards morning she fell asleep and dreamed

that she was in a garden fair as Paradise, in the midst of which were seats and a throne. She went towards the throne to sit down. But on the way she was stopped by one in shining raiment who said: Thou art not worthy of the throne, it is prepared for thy maid of honour who has sewn garments ^{chasubles} for twelve priests. Tamara awoke and having called her maid of honour satisfied herself of the truth of the vision. Tamara at once ordered wool from Alexandria and embroidered 12 priestly robes. .

Her favourite name for herself: Father of orphans and judge of the widows.

[Page 42]

She gave alms not from the state funds, but from the money gained from the sale of her work. She also laid aside 1/40 of all the income of the Kingdom for charity.

(Legend)

Tamara, on a solemn day, was dressing to go to the monastery of Gelathi. While she was fastening on a breastplate set with precious rubies and gmes she was told that a beggar was seeking alms at her gate. She gave orders that he was to wait. When she came out she asked for the beggar – but he could not be found. Tamara reproached herself ~~and~~ saying that she had refused ^{denied} her Lord in this beggar and taking off the cause of her stumbling – the heartplate of precious stones she placed it on the crown of the Virgin as more worthy of them. On this breastplate there were three immense rubies, each had [Page 43]its name: obola () kedela () and modega (). The breast cross of Tamara is now at Khoni.

- Dimitri 1155
 - David
 - Dimitri
 - Giorgi
 - Tamara
 - Rusudan
 - Tamara

Dimitri resigned the throne to David and became a monk. Within a year he died, Tamara, ^{a nun}, foundress of Tigvi monastery in Karthli also died and David

having reigned only 6 months died, bequeathing the throne to his infant with Giorgi as regent.

Tamara came to the throne aged 23 in 1179.

Tamara and the Caspian (legend)

The dream of her mother was fulfilled; the father of Tamara fell asleep and she sat on the throne throne of her fathers. With gentle ^{benign} ray she illumined Georgia, with threatening cloud ^(host) she bent herself to the East.

[Page 44]

The meaning crescent peacefully bowed before the cross. Persians fell, Seljuks trembled, the disobedient mountaineers laid down their weapons, from the gates of Derbend to Trebizond, from the summits of the Caucasus to Damascus – all fell below the all powerful. The East opened its treasures, the West sang her glory, the North and the South marvelled at her might. The towns sent her wealth, the villages – God’s gift, the Tomb of the Lord – its blessing.

Only the Caspian was not ^{pacified} subdued, nor soothed. Storming he swept ^{flung} up his green waves, meaningly he he clothed himself in grey ~~gloom~~ mist, powerfully he roared from his deep couch.

What, cried he, bold-faced, what is the great Tamara, Queen of Kings to me! What though her might be awful, it is not more awful than my waves, what though her armies be terrible, they are not more terrible than my tempests. They [Page 45] threaten foes with speedy ruin, my powers serve me with trusty shield. I am not to be made be wonder at might nor I am to be struck by wealth. Precious is the wealth of the Queen, but it is not to be compared with mine. Many pure gems lie in Caspians depths, many kinds of wealth are on his waters. And how many vassals, send down waters to him, fling goods from North and South. Oh no! wherefore match ^(vie) with me the Empress of Georgia, why compare her with old Caspian! No tributary am I to Tamara, nor will I ever became one, I will remain ^{still be} as in the past, a free element.

And these words came to the ears of the Empress. Gently she turned her head to the sea-rebel, to the sea-fool, and a dark fold lay between her brows. And her armies ~~dashed~~ ^{galloped} off to punish the stubborn one,

the Spasalar dashed away to make the foolish one listen to reason. With a groan the shores of Caspian began to groan, woods and ^{cliffs} began to sob All [Page 46]that was on ~~their~~ its path – even with Gurgan – all lay down before the still or fled to the Caspian. The mother of the damp earth was moved ^{agitated (of liquids)} beneath ~~it~~ ⁱⁿ (Caspian); she cast ^{poured} forth ^{naphtha} into the sea, in miles streams, revenging herself for the wrath of the Queen. Thunder roared, lightning flashed, and Caspian was enveloped in flames from shore to shore.

Long he tossed in his fiery couch,
 long he begged mercy form the Queen. He promised her his wealth and peace of a vassal’s troth.
 The Queen was gracious and took away the punishment... And from that time the Caspian has given light to humanity – i.e. naphtha.

(This legend is known north on Black Sea and Caspi in Cakheti)

[Page 47]
 (ღალატი)

გრეხილი	twisted
ჩამწკვრივებული	set in rows
კამარი	arch
ხვეული	tangled
ვარაყი	gold leaf
მინანქარი	enamel
აუზი	basin
შავგრემან	brown
აჭრელეზა	variegated
ყორჩი	soldier
გათქვირული	fat
(?) მაცეცარა	
ბრგე	of fine figure
მიპარსული	shaven
(?) ბილი	
ნაბრჯვილი, dict. ნაბრძვილი	place of scar seare
დუნე	gentle
თავდახრილი	bent head
სულგანაბული	frightened

1.10.

[Page 120]

Торг. Промышл. 16/29 March 1906

According to Staroselsky, late governor of Kutaisi, in a report to the political club on the Caucasus, the revolutionary movement in W. Georgia is due solely to the lack of land. At the ^{Before} emancipation the allotment was altogether 1 ½ desiatins; in order to keep a family it is necessary to rent as much again and to earn in other ways 60 to 70 rubls per. ann. Besides these peasants there is another class, 'temporarily' owning from 2 – 2 ¼ desiatins. In 1862 loans of from 15 to 30 rubls were granted to those peasants wishing to buy allotments and taxes were fixed: ¼ of the harvest, 1/3 of the garden produce and ¼ of the hay harvest. Before it was only 1/8 of the harvest, now another 1/8 was added as ^{'soul'} purchase. Peasants with 3 des. of their own or state lands pay 20 – 21 r. but 'temporarily' about 70 r. besides this they are subject to certain limitations – for instance, they cannot remove the harvest from the field without the permission of the squire or his; his share of the harvest has sometimes to be carried several works. Prices of rent are high and increasing and besides the conditions of renting are burdensome in Russia the straw belongs to the rentor but in Georgia it does not [Page 119] they only rent land in order to find a place for extra sorting lands in the family or extra cattle,

[Page 118]

Surebi is a narrow valley between mountains. All the houses forsaken the people having fled with families into the woods and snowy rocks where they erected tents. Shops closed and empty. About ten men. What people left assembled to discuss how they were to find weapons to give up as soldiers had threatened to harm the village if they did not give up a certain number. The only means left to run about country and buy guns.

ცბ. თვ. 3022 Help 'women' A. Tsereteli

9/21 Mar. 1906

For nearly two months from every corner of Georgia, especially from the West and from Karthli comes heartbreaking ^{terrible} tidings of burning, outrage, terrorizing and humiliation there is no end. Eye witnesses write that the people are wondering in the mountains and roads, in heaps of snow and slush in hurricanes and wind, hundreds and thousands falling victims of cold and hunger; the days ^{time} of Agha Mahmad Khan's invasion are far surpassed – and we sit [Page 117] with our hands folded on our breasts and only weep. It is time that we came ourselves and act something.

We appeal to you, sisters, brothers, children
let us help the refugees as we are able; with old
and new warm clothing, money and medicine, etc.
send it by women.

In Kutaisi women especially gymnasium girls are
insulted on the streets by Cassacks and soldiers and
are afraid to walk around.

36. 03. 3025

In Imeretia it is time to begin working in the vineyard
and fields but the people are afraid. Villages near Sachkere
in especially pitiable condition. In the middle of *territory [?]*
Cossack leader asked for army rifles. The people did not
know what to do as they had none. Then it was said
and proved in time that they found 20 rifles in a rock at
the village of Khreili.

[Page 116]

In Tsirkvali they burnt the house of an aged Gurian who was
guilty in nothing. He went to Kutaisi and complained to the
gov. gen. That the accused his son Shakro of something
but he had not hired at home for 20 years. After his house
was burned news came from Kutaisi that nothing was to
be done to him. In Chiaturi they seized Adam Gumburidze
and killed him on the way[?], saying that he
tried to escape. Several villages gave up men owing
to the distress they were in. *In the [?]* village of Koretlebi
Cossacks burned the house of Abramishvili because
his son flew away after he had been given up.

In Sachkheri they pillaged a Jewish family
and killed two. On suspicion arrested Data and Vano Kirvalidze
and took them to Sachkeri. ^{12 Cossacks} Burned the houses. On the
way back several entered house and found a girl...
She is still ill in bed.

4 March went to village of Argveti and reached
Joseb Iashvili's house looking for Lado. They burned Lado's
and his brother Rostom's houses. People afraid passed
looking. Some hide belongings in ground, some in woods. On the
[Page 115] Approach of the Cossacks women, child old and young
flee to the woods.

5 March burned Gachechiladze's home with
hotel 'Paris', and bank. Some time before it is suit that
some cartridge had been formed in the house.

6 March fire broke out in village of Stvisi.

Lechkhum

Tzageri – Cossacks arrived people from all sites came presenting bread and salt satisfying demands. Nevertheless, they burned several houses, in one it is said that the owner was burnt to death. Then part of the Cossacks campain in Tzageri the others went back. In Akhaldchala they burnt Pr. Grigol Gelovani's house and left the aged Gelovani without shelter. In Akhaldchala they also burned the house of Dr. Dimitri Akholoebiani and of Aleksi Gelovani. Then they went to Dchqvishi, according to them the chief nest of the disorders in Letchkum, where they burnt 10 houses among them that of the peasant Gasparia Tzkev Tzkhvediani because his dog hit a

[Page 114]Cossack and Solomon Bendchadze's by a mistake which they only discovered when it was ashes ^{was burned}. In this village they arrested several people ^{peasants} whom they accused of being agitators. Then they returned to Radcha in v. of Tola they ruin destroyed one house with artillery in Khvandchkara they burned 47 houses.

In one house there was a mad man bound and as he could not get away he was burned. The fire caught the house of the Marshal of the Nobility Pr. Kipiani but was extinguished. Then Cossacks returned to Oni.

In Radcha not known exactly what happened but on March 6 two sotnias of Cossacks visited Nicortsminda and burned several houses. Frightened women and children fled into the snowy woods and the surrounding villages were emptied. The same evening they searched the houses of Vaso and Ermile Bobokhidzes and set fire to both. In the village of Khotevi they burnt the homes of Osia Gordeziani and Minkha Chichinadze. This was nos enough. The leader announced that unless agitators (preaches) and guns were not forthcoming [Page 113]they would ruin the whole place^{destroy them alltogether}

Zugdidi. In the present month a "pacifying division" of Cossacks with an officer visited Dhcaduashi. Pacifying began with the ...^[?] burning of the priest Alshibaia's house, but his son Vaso for whom they were looking as he had flew accused of wounding the Mazris umprosi Gaghamov, came to the officer and said 'The house you are going to burn belongs to my aged parents and not *aplanned [?] of it is mind[?]*. If you I am accused of anything I am ready to answer for it.' After much discussion the officer agreed to spare the house, and took Alshibaia prisoner. Before he was out of

his mother's sight a Cossack shot him from behind. And he fell dead. Then the Cossacks went to search for Mushni Dadiani but as he was not at home they burnt his house.

[Page 112]

Karthli. v. Tezeri. After the Cossacks had burned the bazar of Khashuri they burned several houses and barns at Beghleti and shot five men – three of one family Dchedlidze. In Tezeri there was great alarm. . Sentinels were placed day and night; any valuables were hidden or made ready to carry off at the first alarm. They were ready to flee with their wives and children from dishonour.

Gori's Mazris umprosi with strajniks and Cossacks going to Tirdzmissi to make the peasants pay last year's harvest to landlords - £400 peasants have nothing.

3004. Cossacks been twice in Sachkheri. What happened there and ^{and in the rest of Shorapan district} the correspondent cannot relate. Whole volumes would be needed. After the laying waste of Khashuri BelaGori and Zestaphoni rumours reached Sachkheri that the Cossacks would spare nothing and nobody – all were to the victims of fire and every man and [Page 111]woman between age of 7 and 40 was the killed. 12 Jan.

arrived and in the night began burning: burnt more than 30 houses and shops. Many fled and hid themselves in the rocks. The people fled from Calegati, Koreli, Sairkhe, Merjevi, Ivantsminda, Savane, Chikhi and Dunti. Sad sight to see them dragging their children and what valuables they had through snow and mud. They made these villages responsible for 201,000 rubles stolen from Zestaphoni treasury and also for 47,000 rubles stolen from Chiaturi's posttelegraph. With great pains the people collected the money selling 2 rubles worth of ^{Indian corn} grain for 1 ruble and in a week or two they collected the money. They thought the army would not come again. In 20 Jan. Some people attacked the house of a few. They wounded Iskhak Isvemishvili killed his son ^{and Aron Shatashvili} and wounded the latter's wife and carried off 3600 rubles. 25 Jan. Cossacks came again – one sotnia stayed in Chiaturi the another in Sachkheri.

[Page 110]

Beginning of Feb. burned in v. Pasieti the houses of Metonidze and Sasimonidze – five altogether. In Caluta took away everything of value from

Godabrelidzes houses. Priest Lavrenti Tsereteli lost everything. Some of the people found shelter with relatives some hid in woods. The people comply with all the demands: they have given up weapons.

3016

Cossacks searching in Shorapan district for members of the Rev. Fight, organ for murderers of G. Lezhava came to Cvaliti. Beat severely Rostom Guntzadze and Bochorishvili but could learn only that they had dined at Mercvilishvili and then gone toward Puli. Burned down Mercvilishvilis five roomed house and mercilessly beat the owner. On the road to Puli Cossacks met two horsemen whom they beat until they said that the horses belonged to the men they were seeking who were in Ilemi and had sent them [Page 109]back with horses.

At 9 o'clock in the evening an inhabitant of Ilemi was preparing supper when a gun was fired, then wistler and then a hail of lead on his roof. His family all lay down on the floor, and the firing lasted 20 minutes. Then a police official ^{Georgia} appeared and told them that no one would touch them not to be afraid. They were looking for rev. members and searched the houses but they were not there. Next day *Iskaul*[?] made enquiries of people and beat many. Same day Cossacks killed merchant Bochorishvili who was walking with some others because he would did not stop when Cossacks called to him.

[Page 108]

2972

სბოზი writes from Gori: In the afternoon of 30 Dec., Cossacks fell on the villages, Gracali, Zaraghaus, Khandaci and Doesi. In Zaraghausi. They burned 2 houses and 2 barns, beat all who came in their way and stole what they could. One woman died of fright. In Khandaci they stole, outraged the women and beat all. In Doesi they destroyed the proprietor Igirgishvili's doors and windows and beat his მღვმური, stole his money and anything they could carry away. The same in Gracali. People say it is worse than Agha Mahmud Khan's time.

[Page 107]

1.11. The Gurian peasants' struggle for freedom.

The agrarian movement in Guria began on purely economic grounds. The peasants need more land; it is rare to meet a peasant who has 5 acres; most only possess 2½ acres or less. All the rest of the land, including extensive forests, is in the hands of the princes and nobles who let it to the peasants at an impossibly high rental. The peasants have also to pay high taxes, both direct and indirect, and owing to this

[Page 105]

1.12. Ollendorff's Russian Grammar.

Exercise I.

Имеете-ли Вы садъ? Да, милостивый государь, я имею садъ. Имъете-ли Вы мой садъ? Да, имъю вашъ садъ. Имъете ли Вы домъ? Да, я имъю домъ. Имъете-ли Вы вашъ домъ? Да, я имъю свой домъ. Имъете-ли Вы лъсь? Да, я имъю лъсь. Имъете ли Вы мой лъсь? Да, я имъю ваш лъсь. Какой лъсь имъете-ли Вы? Я имею свой лъсь. Имъете-ли Вы хлѣбъ? Да, мимо милостивый государь, я имъю хлѣбъ. Имъете ли Вы мой хлѣбъ? Я имъю вашъ хлѣбъ. Имъете-ли Вы сахаръ? Я имъю сахаръ. Имъете ли Вы вашъ сахаръ? Я имъю свой сахаръ. Который столъ имъете ли Вы? Я имъю свой столъ. Имъете ли Вы мой столъ? Я имъю вашъ столъ.

[Page 104]

2.

Имъете ли Вы клей? Да, я имъю клей. Имъете ли Вы мой клей? Я имъю ваш клей. Имъете ли Вы чай? Я имъю свой чай. Имъете ли Вы мой уголь? Да, я имъю вашъ уголь. Имъете ли Вы полотно? Да, я имъю полотно. Имъете ли Вы солнце? Я имъю солнце. Имъете ли Вы время? Я имъю время. Имъете ли Вы мой подсвѣчникъ? ^{моя свѣча мою свѣчу?} Да, я имъю вашу свечу. Имъете ли вы дыну. ^ю Да, я имъю дыню. Имъете ли Вы мою дыню? Я имъю вашу дыню. Имъете ли Вы печу? ^ъ Да, я имъю печу? ^ъ Имъете ли Вы вашу печу? ^ъ Я имъю свою печу? ^ъ Имъете ли Вы мою печу? ^ъ Да, я имъю Вашу печу. ^ъ

3.

Имъете ли Вы деревянный столъ? Нтъ, я его не имъю. Какой столъ имъете ли Вы? Я имъю каменный столъ. Имъете ли Вы мой золотой подсвечникъ? Я его не имъю. Который Какой [Page 103]чулокъ имъете ли Вы? Я имъю нитяный чулокъ. Имъете ли Вы мой нитяный чулокъ? Я имъю Ваш нитяный чулокъ. Имъете ли Вы мой башмакъ? Я его не имъю. Имъете ли Вы вашъ хорошій деревянный подсвечникъ? Я его не имъю. Какой ^едерево имъете ли Вы? Я имъю вашъ хорошій ^{ее}дерево. Имъете ли Вы мой ^ехорош^{іе}е золото? Я его не имъю. Какое золото имъете ли Вы? Я имъю хорошее дерево. Какой камень имъете ли Вы? Я имею Вашъ хорошій камень. Имъете ли Вы мой (его) красиваго волка. Я его имъю. Имъете ли Вы моего гадкаго быка? Я его не имею. Какой сыръ имъете ли Вы? Я имъю Вашъ хорошій сыръ. Имъете ли Вы мой суконный плащъ? Я его имъю. Какой дворъ имъете ли Вы? Я имъю свой каменный дворъ. Какой сапогъ имъете ли Вы? Я имъю гадкій сапогъ. Имъете ли Вы хорошій нитяный чулокъ. Я имъю Ваш нитяный чулокъ. Какой сад имъете ли Вы? Я имъю свой красивый сад.

[Page 102]

4.

Имъете ли Вы мой хорошенкій ножъ? Я не имею Вашъ хорошенкій ножъ. Какой ножъ имъете ли Вы? Я имъю деревянный ножъ.

Fuchs. I.

Есть ли у Васъ мой плащъ? У меня свой. Какой сыръ у Васъ? У меня свой сыръ. Какой столъ у Васъ? У меня Вашъ. Есть ли у Васъ замокъ? У меня есть. Есть ли у Васъ стулъ? У меня Вашъ стулъ. Какой садъ у Васъ? Свой. Есть ли у Васъ медъ? У меня есть. Есть ли у васъ вашъ медъ? У меня свой. Есть ли у Васъ домъ. У меня есть домъ.

[Page 100]

Ко всему народу.

Граждане! 9го іюля царь преступной рукой подписал указ о разгонъ Госуд. Думы, которое царское правительство думало

остановить народное движение, не побъдив его
в кровавое воскресенье до января;

Думы,

[Page 99]

ați venit	= you are come		
dorința	desire	ca sa	that - may (Subj.)
intreba	ask, question	asta	that, this
ceva	something	leacuri	remedies
ci	but, on the contrary	numai	only
el o sa fie	it will be	fet frumos	Prince charming
full of grace	dragastos	peste,	on, above, over
intîmplare	event		
a avea			

eu am pâine	eu aveam vin
tu ai brunt	tu aveai bere
el are brânza	el avea lapte
ea are brânza	noi aveam cafea
noi avem oue	voi aveți ceain
voi aveți carne	ei aveau mântâna

ei au apa

[Page 98]

aveam o prajitura	eu voi avea carne ^{fiarta}
avea carne de vaca	vei avea carne de porc
avea carne de miel	va avea supa
aveau carne de vițel	vom avea cap ^{sare}
aveți suinca	veți avea piper
aveau friptura	vor avea muștar
ași avea am oțet	cuțit
ai avea unt de lemn	furculița
ar avea zahar	lingura
avem ^{am} avea legume	pahare
aveți ^{ați} avea carofi	în tot dea una
avec ^{au} ^{ar} avea	în tot dea una

de vreme. de vreme mai de vreme de vreme.

de vreme în tot-dea-una. mai de vreme.

eu am spus eu am spus eu am spus

eu am spus eu am spus eu am spus

eu am spus eu am spus eu am spus

nu se pote nu se pote nu se pote

nu se pote nu se pote nu se pote

[Page 97]

eu am mazare avut	eu avusesem sparangheli
tu ai avut fasole	tu avusesei anghinari
el ar avut spanac	el avusese cep ceapa
noi am avut sfecle	noi avusesem patrunjel
voi ați avut sfecle galbene	voi avuseseți hrean
ei au avut linte	ei avusesă ^{era} ridichie
am. ai. are. avem. aveți. au. Ö	I have
avea ^m , aveai, avea, aveam, aveai, aveau Ö	I had
von aveam, voi avea, va avea	I will have
vom avea, veți avea, vor avea	
ași avea ai avea ar avea	I should have
am avea, ați avea	
a ^r avea	
am avut, ai avut a avut	I have had
am avut ați avut au avut	
avusesem, avusesei, avusese	I had had
avusesem, svuseseți, avusesera	
eu voi fi avut castraveți	

tu vei fi avut salat

el va fi avut fructe

[Page 96]

noi vom fi avut mere	eu așe fi avut cireșe
voi veți fi avut pere	tu ai fi avut prune
ei vor fi avut piersice	el ar fi avut struguri
eu voi fi avut castraveți	noi am fi avut fragi
tu vei fi avut salata	voi ați fi avut smeura
el va fi avut fructe	eu au fi avut cocase
noi vom fi avut mere	
voi veți fi avut pere	sa avem let us have
ei vor fi avut piersice	
vom fi avut	I shall have had
ași fi avut	I should have had
dați-mi un mer și o para. Luați prune.	

aduceți-ne agrise. ai rebdare.

Sa avem rebdare. Aveți bunatatea și dați mi o portocala.

Fratele meu a ~~avut~~ ^{avem} o caisa.

Sora mea va avea Migdale.

Frații mei au avut smochine.

Verul dtale a avut.

Verii dtale vor avea alune.

Aduceți-mi o castana.

[Page 95]

Am eu un cuțit?

Ai tu o furculița?

Are el o lingura?

Avem noi pahare?

Aveți voi servete?

Au ei o fața de masa?

Aveam eu o farfurie?

Aveai tu o chee?

Avea el o sticla?

Aveam noi hârtie?

merinde provisions

pinteni spurs

pierca destruction, loss

care who, which

insoțeașca should accompany

trece to pass

[Page 94]

If thou hast learning, thou has a part. I have many
 Ai carte, ai parte. Eu am mulți
 horses in the stable. Thou hast more apples than
 cai in grajd. Tu ai mai multi, mere de cât
 he. She has some poplars in the garden. We have
 el. El are câți-va plopî în grădina. Noi
 a lot of oxen in the country. You have very
 avem o mulțime de boi la tēra. Voi aveți foarte
 fine furniture. They are hungry. I am not very
 fine furniture. They are hungry. I am not very
 mobile foarte frumoase. Ei au fine. Sunt puțin
 well I shall go to the baths. Thou art not good
 bolnav am sa me duc la bai. Nu ești bun la
 hearted, why dost thou not give alms to the beggars
 inima, de ce nu dațiⁱ o pomone la cerșitore
 where is father. He is gone into the wood to cut
 Unde este tata? S'a dus la padure ca sa
 Wood. We have been here nearly three hours.
 taie lemne. Sântem aici^{aci} de ve'o trei ciasuri
 If you are strangers be more modest.
 Daca sunteți streini, fiți mai modești.

[Page 93]

There are Roumanians in Turkey too. Crow
 Sunt Români și prin Turcia. Corb
 does not dig out the eyes of crow. Who is
 la corb nu scote ochii. Cine late
 knocking at the door. It is some peasants
 la ușa? Sunt nisce țerani
 who are bringing cheese. Send George to the
 cari aduc brânza. Trimete pe Gheorghe
 market to buy maize meal for mamaliga.
 la tērg ca sa cumpare faina de papușoiu
 In Romania live many Germans, French,
 pentru mamaliga. In România locuiesc mulți
 Greeks and other peoples. From the tail of a dog
 Germani, Francezi Greci și alte națiuni. Din coda de
 one does not make silk. This lady wears
 câne nu ze face matasa. Accasta domna porta
 only golden things. Do not chatter, do your
 numai inele de aur. Nu sta la vorbă, fă-ți
 work and you will have gold. He who sings in
 treba și vei a lua bani. Cine cânta,
 [Page 92]the morning weeps in the evening. What does this proverb mean?
 De dimineața de seara plânge. Ce inseamna acest proverb.

2

Românul nu pierde. Parinții iubesc pe copiii
 lor. Sorele lumineaza. Casa vecinului
 arde. Sluga fratelui încă n' a adus
 paharul. Eu îți voiu^{fi} recunșcetor

pentru cinele care meu ^{mi} ai facut. Du-te
asta seara ~~eu~~ la cumnatul meu, vei ave
multa placere. Secretarul m' a fagaduit,
Ca va vorbe cu ministerul de rez^s boiu
despre fiul teu. Canele este animalul
cel mai credincios. Am intalnit ieri
amici tîi; au dis ca vor veni mîne
la bine. Asta di vom plati simbria
lucratorilor din gradin. Baietilor! daca
veți lucra bine septamana viitoare bine

[Page 91]

am să merg cu voi la plimbare. Omul
^{nici odata} nu mai este ^{sa} mulțamesce cu ceea ce are
ci tot vre mai mult. Domnule, te rog
arata mi drumul la Strada baroli.
Apa a rupte podul. Dinții fearelor sunt mai
tari de cât ai noștri. Lupul perul se își schimba
dar năravul ba. Bucatarul a cumparat
carne de la macelar.

[Home](#)

Date: 10 January 2025